

KLJUČ SRETNOGA BRAKA

Ruqayyah Waris MAQSOOD¹

“Djela se vrjednuju prema namjerama. Svaka osoba će biti nagrađena samo za ono šta je namjeravala.”

(El-Buhari i Muslim)

Sva ljudska bića dijele iste osnovne potrebe: da osjete da ih drugi trebaju, da ih se cijeni, poštuje i voli. Za ljudsko stvorenje bez ovih potreba ne može se reći da je stvarno ljudsko biće. Ono što je najočitije kod ovih potreba jeste da one u potpunosti ovise o odnosu jedne osobe s drugom.

Ove potrebe su tako temeljne da se na osnovu njih može slobodno tvrditi da je Bog ljudsku potrebu da ima partnera, seksualni odnos i međusobnu interakciju, te da učestvuje u stvaranju sretnih i stabilnih porodica dao kao znak.

UMJETNOST NJEGOVANJA BRAKA

Porodica je najstarija od svih ljudskih institucija. Cijele civilizacije su cvjetale ili nestajale zavisno o tome je li porodični život u njima bio jak ili slab. Pa ipak, danas svuda u svijetu, i ne samo na Zapadu, porodice se ruše a društva raspadaju u konfuziji i beznađu. To je razlog zašto islam centralnu pažnju posvećuje porodičnim vrijednostima i umjetnosti – a to je zaista umjetnost – uspješnog negovanja najvažnije od svih ljudskih veza.

Odlučiti se za brak je uistinu vrlo slično odluci da se počne sa izgradnjom zgrade. Zgrada može biti veleljepna i krasna, ali najvažniji u njoj jesu temelji na kojima je podignuta. Ako

temelji nisu sigurni, zgrada neće preživjeti kada je oluje i udari stresa počnu šibati i tresti, a to će se neizbježno desiti prije ili kasnije.

Šta muž treba činiti da bi zadobio poštovanje svoje supruge? I zašto mu je do toga toliko stalo? I zašto žena tako snažno treba muževljevu ljubav? Kako je može zadobiti i održati ga vjernim sebi? Naš Gospodar je objavio upute za zajednički ljudski život od praskozorja vremena, a već četrnaest stoljeća muslimani imaju uzor u životu poslanika Muhammeda, a.s. Mudri savjet o tome kako udariti čvrste temelje braka i potom stvoriti sretnu porodicu, tu su besplatni za svakoga. Muslimani vjeruju da slijeđenje ili neslijeđenje ove upute u stvarnosti određuje ne samo njihovu zemaljsku sreću već i njihovu konačnu sudbinu jednom kada njihov zemaljski život završi.

CILJEVI SRETNOG BRAKA

Postoje ustvari dva ključa za sretan brak. Prvi je voljeti Allaha i nastojati primijeniti Njegovе principe u svakoj situaciji i vezi. Drugi je učiniti malo senzibilnog pretraživanja i analize vlastite duše prije nego se odlučimo za tako važan poduhvat, poduhvat koji je najvažniji u cijelom našem životu i koji će utjecati na živote i dobrobit mnogo drugih osoba, a ne samo na nas!

Šta osoba želi od braka? Prije nego se odluči posvetiti nekom životnom drugu, svaka osoba treba pokušati smireno sjesti, postati svjesna svojih stvarnih potreba te procijeniti da li

kandidirani partner ima šanse da udovolji tim potrebama. Te potrebe nisu samo da muškarac ima jeftinu slugu ili prilježnicu (seksualnog partnera pri ruci kada god se osjeti "raspoloženi"). U slučaju žene to ne znači imati nekoga ko će je zasipati poklonima, odjećom, nakitom i cvijećem ili nekoga ko će joj osigurati da na svojim rukama može ljuljati voljenu bebu. Te potrebe su mnogo više od toga. One su fizičke, emocionalne i duhovne.

Šta su tvoje vrijednosti i tvoji ciljevi, i kako ih namjeravaš ostvariti? Moraš prvo sebe vrlo dobro poznavati, a onda imati i prilično jasnu predstavu o tome da li tvoj potencijalni bračni drug razumije te ciljeve i da li je voljan (-na) i sposoban (-na) da ih zadovolji.

Štaviše, da bi tvoj brak bio uspješan, moraš voditi računa o legitimnim potrebama svoga partnera i ne smiješ očekivati samo svoje zadovoljenje. Ako želite biti sretni, onda i vaš supružnik mora biti sretan ili će vaša veza kratko potrajati.

Mi imamo fizičke potrebe ne samo za seksualnim zadovoljavanjem već i za hranom, odjećom i domom.

Mi također imamo emocionalne potrebe za razumijevanjem, ljubaznošću i samilošću (pažnjom). Imamo potrebu za druženjem i prijateljstvom, za osobom sa kojom možemo dijeliti svoje intimne misli a i dalje se osjećati sigurnim; za nekim za koga smo sigurni da nam se neće smijati ili izrugivati, već će o nama brinuti. Imamo potrebu da osjetimo da nešto zajedno gradimo, da ostvarujemo nešto što je dobro.

Konačno, mi imamo duhovnu potrebu za unutarnjim mirom i zadovoljstvom. Imamo potrebu da se osjećamo kao kod kuće s partnerom čiji je način življenja spojiv sa našim vlastitim osjećajem za moral i našom željom da živimo na način kojim će Bog biti zadovoljan. Ako nam naša vjera išta znači, onda najosnovnija potreba koju imamo jeste da nađemo nekoga čiji islam nije samo na usnama već je stigao i u srce.

Mi se nećemo osjećati udobno ako se nađemo u životnom partnerstvu sa nekim čiji nas životni stil, moral ili navike unezgođuju ili dovedu u neprijatnu situaciju. To nikako neće pomoći našem unutarnjem miru, već će, naprotiv, biti velika briga. Mi se želimo osjećati sigurnim.

To nema nikakve veze sa zadovoljavanjem naših nagona za karijerom, slavom, bogatstvom ili materijalnim posjedovanjem. Takve stvari su po sebi dovoljno drage, ali muslimani znaju da postoji glad duha koja ostaje i kad sve ove fizičke potrebe budu zadovoljene. Ljubav prema dunjaluku i ovozemaljskim stvarima je varljiva iluzija. Muslimani znaju da bez obzira kako dražesne one bile, stvari ovoga svijeta su prolazne i brzo nestaju. One zavise od volje Allahove. Milioner može biti pretvoren u prašinu zbog najmanjeg zaokreta sudbine. Ništa od zemaljskih bogatstava ne možemo uzeti sa sobom kada budemo napuštali ovo mjesto i krenuli na put koji dolazi nakon kratkog života na ovom svijetu.

Naše duše žele znati ko smo, šta smo, zašto smo ovdje, kuda idemo i kako tamo možemo stići. Nevjernici ismijavaju religiju, ali se ne osjećaju prijatno zbog saznanja da nemaju zadovoljavajuće odgovore na ova pitanja. Muslimani osjećaju da su, čak i kad ne znaju posigurno sve detalje, na Pravome putu. Čak i kad uvijek ne znaju zašto je Allah dao određenu uputu, oni vjeruju Njegovom sudu i znaju da je ispravno poštovati je, i da će postupajući po njoj naći sreću i zadovoljstvo.

PRIPREME ZA USPJEŠAN BRAK

Dakle, kada se počnemo spremati za brak, treba da budemo svjesni kako doživljavamo sva ova pitanja, te kako ih naš potencijalni partner doživljava. Svakako, moguće je sjesti i dati sve odgovore za pet minuta. Najveći umovi svijeta provode život tražeći te odgovore. Ipak, razumno je biti svjestan ovih pitanja, makar i ne bili u stanju dati sve odgovore, te o njima otvoreno govoriti sa potencijalnim supružnikom.

Za uspješan brak od vitalnog je značaja da u obzir uzmete potrebe i narav svoga partnera. U potrazi za tvojom vlastitom srećom i uspjehom važno je i šta on ili ona vjeruje o "životu, svijetu i svemu ostalom". Jer, ako je samo jedna strana para sretna i zadovoljna vezom, vrlo brzo će i ona biti pogođena nezadovoljstvom druge strane.

Osobe koje se žele uzeti treba od samoga početka da znaju jesu li ili nisu spojive jedna s drugom. To znači više od toga da li su ili ne

iz odgovarajuće porodice, ili da li praktikuju osnovne vjerske dužnosti: te stvari su važne, ali vjerovati da su one jedino što je važno može dovesti do katastrofe. Ponekad kada se osoba zaljubi, ona je skoro u stanju bolesti koja sputava njeno normalno rezonovanje. "Ljubav je slijepa", kaže imam Busiri u svojoj pjesmi El-Burde: "Opsjedate me savjetima, ali ja ih ne čujem; jer zaljubljen čovjek je gluha za sve prigovore." Zaljubljeni su često opijeni voljenom osobom da jednostavno ne mogu vidjeti stvari koje "nisu uredu" kod njihovih voljenih. Ili ako ih i vide, oni pretpostavljaju da je njihova ljubav tako snažna da će prevladati sve prepreke i nespojivosti, i da će biti u stanju da utječu na voljenu osobu da se promijeni prema željama i ukusu zaljubljene osobe. Neki se nadaju!

Ako dvije osobe ne čine dobar tim, onda su velike šanse da će putovanje biti tegobno. Prema jednoj staroj bliskoistočnoj poslovice, polje ne može biti kako treba uzorano ako su u jarmu vo i magarac. Takva avantura može uspjeti, ali će ona nanijeti bol i poteškoće objema stranama.

Isto važi i za brak. Ako muškarac i žena imaju potpuno različite interese/zanimanja, ukuse, iskustva, vrste prijatelja, sasvim je sigurno da će njihov brak brzo naići na velike probleme. To je jedan dobar razlog zašto je važno da životni partneri imaju zajednički stav prema svojoj vjeri. Allah je zabranio brak sa mnogobošcima i naredio nam da se ženimo osobama od vjere. On je također odobrio uključivanje roditelja i staratelja pri izboru supružnika.

Društveni status porodice često uveliko određuje skup vrijednosti koje ljudi imaju. Kada je društveni status muža i žene sličan, oni će se vjerovatno lakše privići jedno na drugo. Međutim Allah i Njegov poslanik, a.s., kažu da osobe vrlo različitog statusa mogu imati veoma dobre brakove sve dok su njihovi stavovi prema vjeri spojivi.

A robinja vjernica bolja je od mnogoboškinje, makar vam mnogoboškinja pamet zanijela! (Kur'an, 2: 221)

"Ženu udaju četiri stvari: njeno bogatstvo, njen status, njena ljepota i njena vjera. Odluči se za onu s vjerom i uspjeh ćeš." (El-Buhari i Muslim)

ŠTA SU RAZLOZI NESRETNIH BRAKOVA?

Mnogi brakovi danas nesretno završavaju, ponekad i razvodom, zbog nespojivosti. Da su partneri na trenutak ostavili po strani pitanje "zaljubljenosti" i pažljivo preispitali svoju spojivost, njihove tragedije bi, možda, bile izbjegnute. Otuda je važna trezvena pomoć roditelja pri izboru i ocjeni potencijalnih partnera!

Iskreno poštovanje jednih prema drugima je najvažniji element, a ne takozvana "bliskost" i fizička intimnost prije braka. Neobuzdana strast može goditi u početku, ali ona pokazuje sebičnu nebrigu za sreću druge osobe. Ona također može posijati sjeme sumnje koje kasnije može izrasti u nesigurnost vezano za stvarni motiv braka. Je li mu cilj samo da služi kao ispust za strast ili je sklopljen da bi se dijelio život sa nekim koga se istinski cijeni i voli? Mnogi, na svoju žalost, otkrivaju da pomanjkanje samokontrole prije braka često najavljuje pomanjkanje samokontrole u braku.

Ipak, nemoguće je da dvije osobe ikada odgovaraju jedna drugoj u svakom smislu jer su to dvije odvojene individue, svaka sa svojom zasebnom dušom i ličnošću. Ako jedan partner jednostavno nastoji dominirati drugim tako da dokine osobenost drugog supružnika, tragedija je na pomolu. Jedna od najvećih opasnosti "macho" muškaraca je što oni nakon vrlo kratkog perioda bračnog života počinju misliti o svojim partnerima kao "ženi" ili "svome produženom ja" ili čak "imovini", i što zaboravljaju da islam priznaje žene kao punopravne ličnosti.

Kada muževi na ivici razvoda budu intervjuisani od strane savjetnika, oni često u šoku dolaze do spoznaje da, iako su godinama oženjeni očekujući da im žene ispunjavaju svaku željicu, nemaju pojma koja je omiljena boja njihove supruge, ili haljina, ili hobi, ili ko su njene prijateljice. Oni jednostavno nikada nisu primijetili nijedan aspekt svoje supruge koji nije imao direktne veze sa njima.

Dakako, ljudi nisu perfektni; svi mi imamo svoje nedostatke. Supružnik može ne znati za nedostatke svoga partnera prije braka, ali će ih, sigurno, vrlo brzo upoznati u braku. Neki brakovi doslovce umru u medenom mjesecu, kada neka ružna, neočekivana navika bude iznenada

otkrivena u intimnosti spavaće sobe. Jedna moja prijateljica, naprimjer, vrlo je sretna prihvatila ugovoreni brak, dok nije otkrila da njen muž ima grozne navike, pa je, naprimjer, ostatke od svoga jela bacao kroz prozor! Pokazalo se nemogućim izmijeniti te nedostatke, te je brak vrlo brzo razvrgnut.

Prema tome, ako ga voliš, ali te nervira smeće i kaos koji ostavlja iza sebe da ga drugi počiste, nikada ti ništa ne pokloni, ne sjeća se važnih datuma, ili ti se gadi kako čisti nos ili podriguje, znaj da će te izluđivati u braku. A ako ti se ona sviđa, ali bi volio da toliko ne mudruje, ili da ne govori o tebi svojim prijateljicama, ili da se ne mršti i ne plače na sve i svašta, ili se lijepi uz tebe kada hoćeš izaći, onda će uskoro uslijediti prigovori i galama, ti ćeš onda izlaziti češće sa prijateljima da se odmoriš od nje da bi te po povratku dočekale ponovo suze i izljevi bijesa.

Ako vidiš njegove ili njene mahane, i voliš ga / je bez obzira na sve (bez promjena), i ako si u stanju živjeti sa svojim nerviranjem, to je uredu. Ali ako znaš da će to biti nemoguće, onda razmisli dvaput. Zamisli da su prljave čarape nešto što nikako ne podnosiš a da ih tvoj muž nosi dok se ne zalijepe za zid kad se na njegov bace. Ja sam upoznala takvog čovjeka. Dvadeset godina prigovora nije imalo nikakvog efekta na njega. Zamisli da se razboliš kad osjetiš miris lule. Da, možda će on reći da će sve to ostaviti zbog tebe, ali svi smo mi već sreli neuspjele nepušače!

Nisu nedostaci ti koji upropaštavaju brak, već nesposobnost da se o njima razgovara i da se s njima uhvati u koštac ili na njih navikne. Jeste li dovoljno fleksibilni da pređete preko njih, kao što želite da vaš partner pređe preko vaših? Da li dobre strane vaše voljene osobe pretežu nad onim lošim? Ljubav, sigurno, pokriva mnoštvo nedostataka; ali da li vi uistinu volite tu osobu dovoljno, ili ste, možda, u stvarnosti zaljubljeni u san o tome kakvu biste voljenu osobu željeli, a ne u tu stvarnu osobu sa svim mahanama i nedostacima?

BRAKOVI UTEMELJENI NA FANTAZIJAMA I ILUZIJAMA

Neki muškarci i žene nikada ne ostave svoje "ljubavi iz snova", ideale stvorene u njihovoj vlastitoj mašti. Oni čitav život čeznu za idealnim ili da osobu koju imaju oblikuju u taj ideal. Pod "oblikovati" mi ponekad mislimo "prisiliti". U svakom slučaju, to je vrlo ponižavajuće i uvredljivo za osobu čiji se prirodni karakter odbacuje.

Ponekad su ljudi u "ljubavi s ljubavi" i nalaze zadovoljstvo u stalnoj romansi. Kada se prizemniji partner počne smirivati, oni se osjećaju uzetim za sigurno i ostavljenim bez ljubavi a čežnja za vatrom svježje ljubavi nadilazi toplinu doma i zadovoljstvo koje on pruža, a koji u usporedbi sa romantičnom ljubavi izgledaju dosadni. Njihova idealna voljena osoba bi im svoju dušu ponudila na tanjiru kad god jedno drugom pogledaju u oči. Oni nikada ne shvate da osoba iz snova postoji samo u njihovim fantazijama. Posljedično tome, oni su uvijek u ljubavnoj "boli", nezadovoljni, isfrustrirani ljubavnici s kojima nema dobrog braka. U muslimanskom braku stvarnost je ta koja je važna.

Krajnje je ludo ne razmisliti ozbiljno o problemima koje drugi vide i zanemariti mudri savjet onih kojima je stalo do vas. Oni koji jednostavno zatvore svoje oči i umove za neprijatne detalje prije braka, sigurno će se s njima morati suočiti kasnije kada više ne bude bilo potrebe za finim ponašanjem i kada se oba partnera počnu ponašati prirodno. Od presudnog je značaja da muž i žena drugu osobu vide onakvom kakva ona zaista jeste te da budu iskreni u predstavljanju sebe svojim partnerima. Brakovi utemeljeni na fantazijama, prevari i iluzijama osuđeni su na propast.

Preveo: A. Alibašić

m

Bilješke:

¹ *Muslim Marriage Guide* (London: Quilliam Press, 1999), 12-18.